

ПОСЛАНИЦЕ

ИСПОВЕДНИЦИМА ВЕРЕ ХРИСТОВЕ

ајкилије Кипријан, епископ-мученик Картагински, родио се око 200 године после Христа у Картагини, у породици која му је својим богатством и друштвеним везама омогућила стицање највишег оновременског образовања и високу чиновничку каријеру. Живот у сластима и блеску првоточног римског друштва које ће он касније описати као „потонуло у таму и дубоку ноћ, ваљање морем и тетурање светом... у потрази за авантуром, отуђеност од истине и светлости“, то безизлазно трајање немогућног интелектуалца у свету равнодушних естета и грубијана прекраћено је најзад познанством са једним хришћанином, вршњаком и свештеником Кајкилијаном, који је Кипријану открио свет хришћанске врлине и привео га крштењу 245. године.

Размерно брзо, год. 247-248., по вољи пастве и клира картагинског, рукоположен је Кипријан за свештеника и улази у круг најближих епископских сарадника, зачињући и исто време и списатељску делатност у служби Цркве. Већ 249. г., после смрти помесног епископа, на наваливање картагинске сабраће, многих лаика и клирика, Кипријан је преко воље прихватио част архиепископског крста, изазвавши тиме трајно непријатељство петорице непомирљивих свештеника са којима ће морати да се носи све време свога службовања. Кажу да је овако брз јерархијски успон Кипријанов био и одраз његовог духовног стасавања...

Пред новог епископа хришћанске Картагине, која је у односу на остале општине африканске Цркве (у данашњој северној Африци) и њихових 150 епископа имала руководећи положај и одржавала са њима личне и писмене везе и редовна саветовања, поставио се био као преваходни задатак побољшавање духовне дисциплине нарушаване самовоље појединачно, како лаика тако и клирика. Године 250., пак, са питањем дисциплине у африканској Цркви картагински епископ био је суочен на неупоредиво бољнији начин.

Након периода размерне трпељивости државних власти Рима према хришћанима, која је у III столећу грубо била прекинута само у два маха, ипак закратко, после смрти благонаклоног цара Филипа Арапина, на престо римског цара ступио је његов окрутни погубитељ Декије (250-251), који преузима први општи и систематски организован прогон хришћана у римској царевини.

Едиктом који нам није изворно сачуван, наложио је он свим римским грађанима - а то су по Каракалиној одлуци од године 212. били сви слободни људи у држави - да узму учешћа у једном општем приношењу жртва државним божанствима, што је требало да буде манифестација националне обједињености њихове, око царске власти и римских богова. Жртвовање је, пак, било тако организовано да су сви оsumњичени за „хришћанско неверје“ бивали поименце позивани, да би, по извршеном жртвовању - као **приносници**, тј. они који су жртвовали тамјаном (tuncificati), и они који су обавили целовито жртвоприношење (sacrificati), пошто би се потом на гозби и сами погостили жртвеним месом, добијали од нарочитих чиновника „потврде“ (libella), које су касније за захтјев власти били дужни да покажу као доказ лојалности. Онима који жртву нису прицелили те ни потврду нису

могли да покажу, предстојала је смрт, наравно, ако је не би на неки други начин, на примјер, митом, добавили. Они који су до потврде долазили подмишљањем представљали су посебну категорију отпадника (libellatici.)

Тако је Декије почео да остварује оно што ниједном његовом милитантном претходнику међу поданицима царевим и, што му је било и важније, да страхом рашире „Христово стадо“, гонећи га к државним идолима. Јер, иако је и број оних који су одбили да жртвују и зато били бачени у тамнице као **исповедници** (confessores) био велик, број оних који су се идолима поклонили у томе првом налету био је много већи. Иако је држање **исповедника** верс Христове по тамницама најчешће било задилујуће - многи су у њима и скончавали или бивали погубљени као „**овенчани или убијени мученици**“ (coronati, consummati martures), мада су пуштани и кућама, Оригенова горка жалопојка да је минуло време његове младости и да је духовни жар тога доба уступио место младости и сухоји садашњице, очитовала се сада наступима Цркве у свој својој истинитости, са застрашујућим последицама, у Риму и Шпанији, у Александрији и, нарочито, Африци.

Колико је у Картагини било отпадника, тј. „**палих**“ (lapsi) свију категорија, види се из Кипријанових рочи да су по престанку опасности такви „у гимилама“ долазили **исповедницима** да би од њих добили „грамате мира“ (libella pccis), уз помоћ којих су се надали да ће лако ући на траг у крило Мајке Цркве. Цркви је, разуме се, теже од свега падало отпадништво самих клирика, неретко и оних највиших, који су знали да са собом повуку и велик део пастве...

Сам Кипријан чију је смрт крвожедна маса у картагинском амфитеатру у неколико наврата повицима захтевала, по савету пријатеља и сарадника, осећајући и сам да је за његово стадо у томе часу корисније да му он као пастир још поживи, повлачи се из града и из недалеког скровишта руководи њиме преко писама и поузданика, у нередних петнаест месеци. Будно и са болом прати он одатле сваки његов покрет, како у самој Картагини тако и у браћским општинама, на слободи и у тамници, сав у бризи да потеш и охрабри или новчано помогне, али и да подстакне на боље решавање.

У међувремену прогон мало понушта. Из тамница бивају пуштени многи **исповедници**, а отпадници ове масовно скољују да им својим граматама издејствују поновно примање у Цркву. Управо зато, због **палих** који се тискају да се без покајања и смирења накалеме Цркви, - али и појединих погорђених **исповедника** који пресмело задиру у епископове надлежности, настојећи да **пале** сами поново прикључе црквеној заједници, питање дисциплине постаје за африканску Цркву питање опстанка.

Свестан тога, Кипријан свим снагама настоји да из своје удаљености уразуми нерасудне, подсећајући их на тежину сагрешења отпадника - на њихово одрицање од Христа, и неопходност да се тек након дуготрајног унутарњег **покајања**, које је имало и своје спољне знакове (пошење покајничког руха, делење милостиње, итд.), па затим јавног исповедања греха са молбама упућеним својој браћи да им дозволе „**помирење са Црквом**“, пошто им епископ полагањем руку поврати „**мир са Црквом**“ (pax Ecclesiae), да се тек тада отпадници као покајници почну припуштати Светим Тајнама, нарочито

Светом Причешћу. Једино у случају да су се нашли у смртној опасности „оглашени“ и пали који су од исповедника добили грамату мира могу на основу ње да буду помирени са Црквом, пошто се исповеде свештенику или ђакону, каже свети Кипријан.

После почетног оклевања да уопште одговоре на епископове инструкције клир у Картагини их, ипак, проводи у дело и у условима растуће недисциплине све чешће тражи савет од одсутног епископа. Гордљивци, пак, непријатељски расаположени према њему, више не презају ни од тога да пишу жалосном епископу како они сами већ увелико „деле мир“ свима који им положе рачун о ономе што су чинили од часа свога пада те да такву праксу он има да огласи као правоваљану свим осталим епископима африканским!

Дубоко ожалостен таквом самовољом, Кипријан преноси управу над својом заједницом на двојицу поузданих епископа и двојицу свештеника, који у решавању проблема показују пуно једномислије са својим архијерејем.

У међувремену односи римске црквене општине и Кипријана, затегнути спочетка због погрешно схваћеног његовог повлачења из Картагине, побољшавају се и утврђује сагласност обеју општина по свим актуелним

питањима из практичног живота Цркве. Из Рима картагинском епископу, итавинце, све чешће долазе и изрази подршке, нарочито значајни с обзиром да у самој Картагини неки не престају да поткопавају његов ауторитет.

Почетком 251., пошто се прогон по други пут стишао, Кипријан одлучује да се врати у Картагину, али када у његовој заједници уто избију нова трвења, оцени да ће његовим присуством она само да се још више заоштре. Једног свештеника и једног лаика и групу њихових истомишљеника који образују нову картагинску општину, која изјашњује да Кипријана не признаје за свога пастира, а људе који су њему одани за своје чланове, Кипријан уз помоћ својих сарадника искључује (изоштва) из Цркве.

После Ускрса 251. Кипријан се најзад враћа међу своје. На Сабору одржаном у месецу мају својим присуством и прочитаним списима „О јединству католичанске (саборне) Цркве“ и „О палима“, он одређује његове одлуке: „либелатцима“ се може дати опроштај, а за оне који су жртви принели обавезно је дуго покајање, с тим што им се на самрти може дати „помирење“; одлука, пак, о изоштеним расколницима потврђује се.

Кипријан Сергију и Рогатијану и осталим исповедницима у Богу бесконачни поздрав!

Поздрављам вас, љубљена браћо, желећи да се и сам насладим вашом близином, ако ми околности допусте да к вама дођем. Та, шта би ми се пожељније и веселије случити могло од тога да сада вама прионем и да ме загрлите тим чистим и незлобивим рукама које, чувајући Господњу веру, отурише скрнавне обреде?! Шта угодније и усхитније од тога да ме исцеливају уста ваша која су хвалебним гласом исповедала Господа и узру очи ваше које су се, свет презревши, удостојиле Бога узоритога?

Но, пошто ми се прилика да то весеље доживим не даје, к ушима и очима вашим као замену своју писмо пратим, еда бих вас похвалио и ободрио, уједно, да у исповедању Славе Небесне тврди и стамени останете те да, ступивши на пут благовољења Господњег, наставите њиме, да бисте за храброст духовну венац примили, имајући за Штитника и Вођа Господа који рече: „И ево, Ја сам с вама у све дане до свршетка света!“ О блажене ли тамнице коју присуство ваше обасја! О тмине ли од самога сунца блиставије и од светлости овога света светлије, где канда се храмови Божији подигоше и уди ваши божанственим исповедањем посветише!

П 1. И ништа да у срцима и умовима вашим не пребива сем божанствених поучења и заповести небеских, којима нас је Дух Свети вазда за подношење страдања надахњивао! Нико на смрт да не мисли него на бесмртје и нико на казну времену но на славу вековечну, јер је написа-

но: „Скупа је очима Божјим смрт праведника Његових!“ И опет: „Жртва је Богу дух скрушен, срце скрушено и смирено не презире Бог!“ И опет, на месту где божанствено Писмо говори о мукама које људе Божије освећују и омогућавају им да се кушањем страдања посвећују: „И ако пред људима смрт претрпели јесу, пада њихова у бесмрће пуна је. Мало се намучивши, веома ће усрећени бити, јер их Бог искуша и обрете достојнима Себе. Како злато у пећи окуша и као жртву паљеницу прими. И кад дође време, обазреће се на њих. Судиће народима и господоваће племенима и Господ њихов владаће бесконечно“. Пошто, дакле, мислите да ћете са Христом Господом судити и владати, нужно вам је ликовати и у будућу радост садашње злострадање одевати, знајући да је од искони опредељено да се овде у сукобу са светом праведност пати, будући да у почетку одмах справедљиви Авсљ би убијен, а потом и сви редом праведници и Пророци и Апостоли. А свима њима, Господ и Самог Себе даде за пример, учећи да ће у Његово Царство стићи само они који Га на Његовом путу буду следили: „Ко воли душу своју на овом свету, изгубиће је, а ко мрзи на душу своју на овоме свету, за живот ће је вечни сачувати!“ И опет: „Немојте се бојати оних који тело убијају, а душу убити не могу, но већма од Онога страхујте Који и тело и душу у геени погубити може!“ И апостол Павле нас позива да, ако жудимо да добијемо обећања Божија, у свему Господу подржавамо: „Синови смо Божији, а ако смо синови и наследили смо Божији, а сунаследници Христови. Јер, са Њим страдавамо да се са Њим и узвеличamo“. Додао је ту још и поређење времена садашњег и будуће славе, рекавши: „Страдања овога времена нису достојна славе која ће доћи и окрити се са нама!“ Доличи нам, дакле, да мислимо на Славу Славе, све те невоље и прогоне носимо, јер, премда су невоље праведника силне, они што се у Бога уздају од свега, ипак, бивају избављени.

III 1. О блажених и жена што се са свима вама у истој слави исповедања налазе и веру Господњу држе, те надиласећи пол свој, не само да саме надомак венца јесу него и осталим женама пружају пример постојанства! А да слави ваше скупине ништа не би недостајало, да би код вас и пол и узраст у части били, божанствена Милост вам још у хвалебном исповедању придружи и младиће и тиме као да понови оно што дични младићи Ананије, Азарија и Мисаило учинише. Пред њима, наиме, када их затворише у пећ, огањ устукну и пламенови се у свежину прометнуше, јер Господ са њима бејаше и доказиваше да Његовим исповедницима жар геене нимало не може наудити, но да они који у Бога верују остају у свему непозлеђени и заштићени. И боље мало да промислите о вери тих младића тражим од ваше побожности, каква је та вера морала бити када је Богу тако потпуно могла благоугађати! Јер, на све готови, какви сви ми морамо бити, они рекоше краљу: „Навукодоносоре краљу, нема потребе да ти на реч одговоримо. Бог Којем ми служимо властан је избавити нас из пећи жаркога огања и руку ће нас твојих, краљу, Он и ослободити! А све и да неће, нека ти је знано да твојим боговима нећемо служити и да се нећемо поклонити лику златноме који си начинио!“ Иако и вероваху, и по вери својој знаху да и свога садашњег страдања могу бити ослобођени, не хтедохе се тиме разметати и окористити, него рекоше „а све и да неће“, да не буде мања вредност исповедања њиховог без сведочанства о страдању. Додадохе да Бог све може учинити, али се, ипак, не хотијаху у то поуздавати да би у садашњици били избављени, но на избављење и славу вечне сигурности мишљаху.

IV 1. Вере те да се и ми држимо и даноноћно да је потхрањујемо, да свим срцем к Богу стремимо и, презирући садашње, само на будуће мислимо - на наслађење вечним Царством, на загрљај и целив Господњи, на сагледавање Бога! У свему да следите Рогатијана, презвитера, славнога старину, који вам, по благовољењу божанственом, својом побожном храброшћу указује пут ка слави нашег времена и који вас, издржава са братом нашим Феликисимом, кротким и трезвеним, насртај помахнитала пука, први у тамници љубазно дочека те и сада као преходник какав пред вама ступа! Ми, пак, Бога просимо мољењима непрестаним да то на вама испуни, да оно што је почео и оконча те да оне које је учинио Својим исповедницима, учини и венцосцима Својим! Желим, љубљена и преблажена браћо, да ми у Господу вазда здрави будете и да до славе небеског венца дођете!

Кипријан презвитерима и ђаконима, браћи љубљеној, поздрав!

I 1. Поздрављам вас, љубљена браћо, непозлеђен по благодати Божијој, желећи да ускоро к вама дођем, еда срце како своје тако и ваше и сваколикe браће надовољим. Ваља нам, ипак, да се за мир општи постарамо и, привремено, упркос муци душе своје, од вас одсуствујемо, да наше присуство не би мржњу и помаму незнабожаца изазвало, те да не бисмо били виновници нарушења мира ми који се управо за покој свију морамо старати. Када ми, дакле, напишете да су се ствари код вас смириле те да бих морао доћи или ако ми и пре тога благоизволи Господ ово да укаже, тада ћу доћи к вама. Та, где би ми а боље, а веселије могло бити него онде где је Бог изволео да поверујем /у Њега/ и да одрастем?! 2. О удовама и немоћнима и свима убогима тражим да бригу водите савесно. А и странцима, ако се који потребити нађу, да се удели од мо-

јих новаца које сам оставио код Рогатијана, нашег сапрезвитера. За случај да су се они већ раздали, испратих по пратиоцу Норику нову количину, еда штедрије и лакше бива добротинствовање злочапницима. Желим, љубљена браћо, да ми вазда здрави будете!

Кипријан презвитерима и ђаконима, браћи, поздрав!

I 1. Премда знам, љубљена браћо, да са бојазни коју сви ми Богу дугујемо, и ви тамо истрајно прилежете беспрестаним молитвама и усрдним мољењима, опомињем ипак и сам вашу побожну ревност да, ублажења и умољена Господа ради, уздишемо не речју само, но и постовима и сузама и опроштаја сваковрсним прошњем! 2. Јер, ваља увидети и признати да нас вихорна ова страха од невоље постиже према гресима нашим, јер с пута Господњег не држимо и заповести, на спасење нам даних, не чувамо! Наш Господ је створио вољу Очеви, а ми не творимо вољу Божију, око имања и добитка се паштећи, за охолошћу поводећи, зависти и завади одајући, простосрдачност и благоверје занемарујући, збором се само, не и твором, света одричући, себи повољећи а друге зловољећи! Бијени смо, дакле, како и заслужујемо, јер је написано: „А слуга који зна вољу господара свога и не покори се вољи његовој, биће бијен веома!“ 3. Та, зар ударце, батине зар не заслужујемо, када се чак ни исповедници, који би осталима морали да буду пример благих обичаја, лепоподобно не владају? Дакле, док се неки обесно преузносе надменим и бестидним разметањем исповедништвом својим, дођоше муке, и то какве муке, кад мучитељ за границе не зна, осуђењу краја нема ни смрти за утеху нема, муке што нас к венцу лако не припуштају него догле муче докле обаљују, осим ако неко, ипак, такнут милошћу Божијом, од самога мучења корист не види, пошто му се не престанком злостављања но брзом смрћу получење славе омогући.

II 1. Напаст ову трпимо по заслуги, за прегрешење своје, како нас и опомену унапред суд Божији, велећи: „Ако закон Мој оставе и по одредбама мојим не ходи, ако уредбе моје обесвете и заповести мојих не чувају, казнићу шибом злодела њихова и бичем прегрешења њихова!“ Шибе, дакле, и бичеве трпимо, јер Богу нити делима повољимо нити за грехе своје покајање приносимо. 2. Устражимо из дубине срца и свим умом својим милост Божију, јер Сам Он додао је, велећи: „Но, милости Своје од њих склонити нећу!“ Иштимо и примићемо! А ако се примитак одгађа, па одгађање то и потраје, куцајмо, јер ономе што куца отвара се, ако само на двери мољења куцају и уздаси и сузе наше, у којима истрајно треба пребивати, и ако је молитва једнодушна.

III 1. Наиме бисте морали знати, то ми управо и наведе и нагнаде да вам напишем ово писмо, да Господ, као што већ благоволи да нам шаље виђења и откривења, народу који у једном виђењу видесмо рече „тражите и измолићете“, а потом му нареди да тражи за тачно одређене особе. Но, видех, у његовом искању гласови беху нескладни, воље неуједначене те се Онај Који каза „тражите и измолићете“ озловољи силно што се међ хришћанским народом разгласје чује, што једномислија братскога и-простога једносрђа код њега нема, будући да је написано: „Бог који их учини једнодушним обитатељима дома“. И будући да у Делима апостолским читамо: „А гомила оних који вероваху, душом и умом једно беше“. А и Господња нам уста заповедају: „Ово је заповест моја, да љубите један другога“. И опет: „А велим вам: ако се двојица од вас на земљи сложе и чему било, биће им од Оца мога који је на небесима!“ Када, дакле, двојица једнодушних толико могу, шта би се тек могло да има општега једнодушја /међу нама/? 2. Да су се, сходно према миру (срдачној слози) који нам је Господ, дао васколика браћа сложила, одавно бисмо већ од божанствене Милости измолили оно што иштимо и по опасности се овој за нашу веру и спасење не бисмо дуго колебали! зала ових, штавише, браћа ни допала не би да је у братства једна душа била!

IV 1. Наиме, у виђењу нам се и ово још показа: Господар гдс седи а са његове десне стране један младић. Тај младић беше жалостан и, тужно се и као с негодовањем неким поднимивши, сеђаше печална лица. Други, пак, са леве стране стојећи и мрежу држећи, као да пређаше да ће ову бацити на присутни народ да га улови. А када се онај којему се ово показа узе чудити шта је то, би му речено да младић који са десне стране онако жалује, јер наредаба његових не чувају, док онај са леве ликује, јер му се пружа прилика да власт казнитељску преузме од господара. 2. Ово нам се много пре показало него што се олујина страхоте ове стала дизати. И видимо да се испунило показано: док наредбе Господње презиремо, Непријазни улучује прилику да нам нашкоди, да нас слабо наоружане и за супроћење слабо припремљене, мрежом својом поклопи.

V 1. Молимо се истрајно и мољењима беспрестаним уздишимо! Наиме, ми смо и у једном скорашњем виђењу прекорени за то што у мољењима дремамо и будно се не молимо. А Бог који јамачно љуби онога кога кара, када кара зато кара да поправи, зато поправља да сачува. Стре-

симо, дакле, и раскинемо узе сировне и истрајно се и будно молимо, као што апостол Павле наређује: „Истрајавајте у молитви, бдећи у њој!” Наиме, ни Апостоли од молитава даноноћних не престајаху, а и Господ Сам, Учитељ лепоподобног владања и наш истински Узор, често се и будно молио, као што читамо у Јеванђељу: „Изиђе у гору да се моли и обноћи у молитви Божијој!” А јамачно, што мољаше, за нас мољаше, јер Сам грешник не беше но наше грехе пошаше. А да управо за нас прошаше, читамо на другом месту: „Ево, Сатана је искао да вас решета као пше-ницу. Но, ја се помолих за те да вера твоја не ослаби”. Ако се, дакле, Он поради нас и наших прегрешења злопати и бди и проси, е колико бисмо веома морали ми да у мољењима истрајавамо и молимо се и да најпре Господа зазивамо, а онда преко Њега и Богу Оцу покајање преносимо! 3. Имаћемо за заступника и опроштаја за наше грехе проситеља Самога Исуса Христа, Господа и Бога нашега, ако се само покајемо за оно што у прошлости сагрешисмо, и, увиђајући и исповедајући сагрешења којима данас Богу дотужујемо, обећамо да ћемо надаље путевима Његовим ходити и заповести Његове са страхом почитовати! Отац нас и исправља и брани, ако за невоља и текскоба у вери ипак постојавамо, приањајући чврсто Христу Његовом, као што је написано: „Шта ће нас од љубави Христове одвојити? еда ли невоља или тескоба или прогон или нагота вање или опасност или мач?” Ништа од тога не може од Христа одвојити оне који верују, ништа од Крви и Тела Христовог не може отргнути оне који су Му прирасли! Овај прогон је испитивање и само развићање срца! Бог је изволео да се протресемо и искушамо, као што је оданике Своје одувек кушао, не пропуштајући, ипак, а нигде да у тим кушањима помогне онима који верују.

VI 1. Тако и најништавнијега слугу Свога, у сагрешењима неизбројним иако огрезлога и милости Његове недостојнога, ипак је у Својој доброти према нама удостојио да му заповеди: „Реци јој (тј. пастви) да буде спокојна, јер ће доћи мир, а одгађање његово зато бива, јер их је остало који се имају искушати!” 2. А и на једење нас умерено и разборито пијење благовољења божанствена опомињу, дабогме, зато да наше груди, бодрошћу небеском сада задахнуте, не би ускоро мека световна раслабила те да ум нац, од јела преобилних отежао, мање не би на мољењима ехвристијским бдео!

VII 1. Ниједну од ових порука које свакога од нас могу упутити и руководити, нисам смео да прећутим и у свести својој саможиво скријем. Тако ни ви да ову посланицу на прикријете но да је на читање браћи поднесете! Јер, само човеку који не воли да му брат буде упућиван и опомињан, својствено је да затајује оно на шта нас Господ благоизволи упутити. 2. Еда би браћа знала да нас ово Господ наш куша и да им вера, којом заједно у Њега веровасмо, за удара невоље садашње не би ослабила! Еда би, познавши своја сагрешења, „сместа одложили старога човека”! Јер, „нико ко натраг погледа а руку на плуг ставља, није справан за Царство Божије!” Тако и супруга Лотова, која се, већ будући спасена, упркос забрани натраг обазрем изгуби оно што је бегом била задобила. Погледајмо не онамо **иза** како ђаво позива, но онамо **испред** камо зове Христос! Очи к небесима управимо да сластима нас својим и мекама земља не преласти! 3. Свак да се Богу моли не само за себе, но и за сву браћу, како нас Господ да се молимо и поучи, кад појединцима засебну молитву не заповеди, но им наложи, да молитвом се заједничком и једносрдним мољењима молећи, за све моле. Ако нас Господ буде видео смирене (смерне) и кротке и међусобно спрегнуте и пред гњевом Његовим бојазниве и јадом садашњи исправљеним и поправљене, одбраниће нас од насртаја Непријазнога. Претходило је лепоподобно владање, и уследиће опрштај.

VIII 1. Само да ми без престанка тражимо и у примитак верујемо, просто и једнодушно Бога да просимо, с уздасима и плачем просећи, како и треба просити у оваквом суочењу са јецањем посрнуле и страховањем јопште усправне, с непробројним мноштвом смалаксале и худом чврстином досада постојане браће! Устражимо, дакле, да се што пре поврати мир и да нас помоћ Божија опрости скривања и опасности, и да се испуни оно што је Господ Својим слугама благоизволео да покаже: обновљење Цркве Његове, безбедност спасења нашег, иза кишџа ведрина, иза тмуше светлина, иза олуја и бурџа напакон маина, благодива Љубави Божије потпора, божанственога Величанства уобичајена величајна знамења, која и хуле прогонитеља ућуткавају и покајање палих убошљавају и тврдо и стамено уздање постојаних прослављају! Желим, браћо љубљена, да вазда здрави будете и нас да се сећате! Братство у име моје поздравите и на сећање на нас опомените!

(са латинског **Весна Никчевић**)